

Pieņemts: 2022. gada 2. decembris
Publicēts: 2023. gada 17. janvāris

Publiskis
GrecoRC5(2022)6

PIEKTĀ NOVĒRTĒŠANAS KĀRTA

Korupcijas novēršana un godprātības veicināšana
centrālās valdības (augstākās izpildvaras funkcijas) un
tiesībaizsardzības iestādēs

OTRAIS ATBILSTĪBAS ZIŅOJUMS

LATVIJA

Pieņēmusi GRECO
92. plenārsēdē (Strasbūra, 2022. gada 28. novembris–2. decembris)

Valstu grupa cīņai pret korupciju

Groupe d'États contre la corruption

Eiropas Padome

CONSEIL DE L'EUROPE

I. IEVADS

1. GRECO piektā novērtēšanas kārtā ir veltīta "Korupcijas novēršanai un godprātības veicināšanai centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras amatos (PTEF) un tiesībsardzības iestādēs (LEA))".
2. Šajā Otrajā atbilstības ziņojumā ir izvērtēti pasākumi, ko Latvijas iestādes veikušas, lai īstenotu rekomendācijas, kas sniegtas Piektās kārtas novērtējuma ziņojumā, kas tika pieņemts GRECO 80. plenārsēdē (2018. gada 22. jūnijā) un publiskots 2018. gada 21. augustā pēc tam, kad Latvija saņēma atļauju ([GrecoEval5Rep\(2017\)6](#)). Attiecīgais Piektās kārtas atbilstības ziņojums tika pieņemts GRECO 86. plenārsēdē (2020. gada 29. oktobrī) un publiskots 2021. gada 11. janvārī ([GrecoRC5\(2020\)3](#)).
3. Kā noteikts GRECO reglamentā¹, Latvijas iestādes iesniedza situācijas ziņojumu par pasākumiem, kas veikti, lai īstenotu novērtējuma ziņojumā ietvertās rekomendācijas. Šis ziņojums tika saņemts 2022. gada 29. jūnijā, un tas kalpoja par pamatu atbilstības ziņojumam.
4. Referentu iecelšanai saistībā ar atbilstības procedūru GRECO izvēlējās Lietuvu (attiecībā uz PTEF) un Nīderlandi (attiecībā uz LEA). Par referentiem Lietuvas vārdā tika ieceltas tieslietu ministra vietnieks Elans Jablonsks (*Elanas Jablonskas*), un Nīderlandes vārdā – Tieslietu un drošības ministrijas pretkorupcijas politikas padomniece Ingeborga Brāma (*Ingeborg Braam*). GRECO sekretariāts viņiem palīdzēja sagatavot šo atbilstības ziņojumu.

II. ANALĪZE

5. GRECO savā novērtējuma ziņojumā Latvijai sniedza 17 rekomendācijas. Atbilstības ziņojumā GRECO secināja, ka i un ii rekomendācija ir īstenota apmierinoši, xiii un xvii rekomendācija ir izpildīta apmierinoši, iii, iv, v, vii, ix, x, xi, xii, xv un xvi rekomendācijas ir īstenotas daļēji, bet vi, viii un xiv rekomendācijas nav īstenotas. Turpmāk ir aplūkota atbilstība šīm 13 neizpildītajām rekomendācijām.

Attiecībā uz centrālajām valdībām (augstākās izpildvaras funkcijas)

iii rekomendācija

6. *GRECO rekomendē sistemātiski analizēt ar godprātību saistītos riskus, ar kuriem, pildot savus pienākumus, varētu saskarties Ministru kabineta locekļi, citas politiskās amatpersonas un "uzraudzības konsultatīvie darbinieki" (un personas ar līdzvērtīgu statusu) centrālajā valdībā, kā arī noteikt un īstenot attiecīgus korektīvus pasākumus.*
7. GRECO atgādina, ka atbilstības ziņojumā šī rekomendācija tika uzskatīta par daļēji īstenotu. Tika veikta analīze par godprātības riskiem, ar kuriem saskaras politiskās amatpersonas visā centrālajā valdībā, tostarp Ministru kabineta locekļi un algoti un nealgoti padomnieki. GRECO ar nepacietību gaidīja informāciju par konkrētiem

¹ GRECO Piektās novērtēšanas kārtas atbilstības procedūru reglamentē tās reglaments ar grozījumiem: Pārskatītais 31.bis pants un pārskatītais 32.bis pants.

riskiem, kas konstatēti dažādām politisko ierēdņu grupām, un par veiktajiem katra riska mazināšanas pasākumiem.

8. Latvijas iestādes tagad norāda, ka, lai īstenotu šo rekomendāciju, Valsts kanceleja ir izstrādājusi "Politisko amatpersonu godprātības risku analīzi un novērtējumu" ("Riska analīze"), t.i., "metodoloģisku instrumentu, kas apraksta potenciālos godprātības riskus, ar kuriem politiskās amatpersonas varētu saskarties savā ikdienas darbā". Lai to izdarītu, tika veiktas intervijas ar politiskajām un administratīvajām amatpersonām, lai pārbaudītu sākotnējās analīzes precizitāti.
9. Riska analīze attiecas uz šādu politisko amatpersonu grupu: Ministru kabineta locekļi (Ministru prezidents, Ministru prezidenta vietnieks, ministri, īpašu uzdevumu ministrs); parlamentārais sekretārs; Ministru kabineta locekļa biroja vadītājs; Ministru kabineta locekļa padomnieki; konsultanti un palīgi. Riska analīze ir publicēta Valsts kancelejas tīmekļa vietnē.²
10. Īpaši godprātības riski tika identificēti šādās sešās jomās: (1) valdības un nozares politikas veidošana; (2) valdības un nozares politikas īstenošana un koordinēšana (tostarp iepirkumu procesi, valsts uzņēmumu pārvaldība, rīkojumu došana pārvaldes amatpersonām, sadarbība ar personām, uz kurām attiecas starptautiskās sankcijas u.c.); (3) padoto amatpersonu iecelšana amatā un viņu karjera; (4) interešu konflikts, rīcība ar valsts līdzekļiem, dienesta pienākumu pildīšanas laikā iegūtās informācijas izmantošana; (5) priekšvēlēšanu kampaņas un politisko partiju finansēšana un (6) sabiedrības uzticība un riski valsts un publiskā sektora reputācijai un tēlam (horizontālais risks). Riska analīzē tika identificēti un noteikti vairāki korigējoši pasākumi, īpaši iestāžu korupcijas apkarošanas plānos, savlaicīgas ievadapmācības jaunieceltajām politiskajām amatpersonām, tostarp informatīva brošūra un e-kurss.
11. Šajā kontekstā Valsts kanceleja 2021. gadā pasūtījusi Latvijas Valsts administrācijas skolai izstrādāt interaktīvu izglītojošu spēli³ un e-mācību kursu.⁴ Tās tika uzsāktas 2022. gadā un ir pieejamas politiskajām amatpersonām, un tās tiks padarītas pieejamas jaunajai valdībai pēc parlamenta vēlēšanām 2022. gada 1. oktobrī. Valsts kanceleja gatavo arī jaunu, plašāku kursu jaunieceltajiem Ministru kabineta locekļiem un amatpersonām, kurā tiks iekļauti godprātības jautājumi, īpaši riska analīzē identificētie godprātības riski. Valsts kanceleja vai KNAB iepazīstinās ar politiskajām amatpersonām piemērojamajiem ētikas standartiem.
12. Visbeidzot, Latvijas valsts pārvaldē strādājošo mācību un attīstības plānā 2021.–2027. gadam⁵ atzīmēts, ka ir svarīgi veicināt Ministru kabineta locekļu un citu politisko amatpersonu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem. Godprātība valsts pārvaldes darbā ir viena no plāna stratēģiskajām prioritātēm. Sasniedzamais rezultāts ir veicināt izpratni par vērtībām un ētikas principiem augstākajā politiskajā un

² <https://www.mk.gov.lv/lv/valsts-parvaldes-vertibas-un-etikas-principi-0>

³ "Ētiskās vērtības valsts pārvaldē nodarbinātajiem" (Izglītojošā interaktīvā spēle "Ētiskās vērtības valsts pārvaldē nodarbinātajiem").

⁴ Kurss "Misija un vērtības valsts pārvaldē" (E-mācību kurss "Misija un vērtības valsts pārvaldē").

⁵ Plāns "Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plāns 2021.–2027. gadam".

vadības līmenī. Plānu Ministru kabinets apstiprināja 2021. gada 13. augustā.⁶ Plāna 1.3. aktivitātē paredzēts nodrošināt, ka politiskā un vadības līmeņa ierēdņi apgūst priekšzīmīgas uzvedības un rīcības principus, kas ietver piekļuvi materiāliem tiešsaistē un obligāto ievadkursu jauniem politiskajiem ierēdņiem. Līdz šim vismaz 300 cilvēki no šīs grupas ir apguvuši jaunas zināšanas, un 50 ir apmeklējuši ievadošo e-kursu.

13. GRECO pieņem zināšanai šos notikumus. Veikta sistemātiskāka ar godprātību saistīto risku analīze, kas ietver Ministru kabineta locekļus (Ministru prezidentu, Ministru prezidenta vietnieku, ministrus, īpašu uzdevumu ministru); parlamentāro sekretāru; Ministru kabineta locekļa biroja vadītāju; Ministru kabineta locekļa padomniekus un konsultantus un palīgus centrālajā valdībā, tostarp tos, kuri nodarbināti kā ārštata darbinieki. Tā ir pārliecinājusies, ka riska analīzē ir pienācīgi ņemti vērā riski, ar kuriem viņi saskaras, pildot savus pienākumus. Tā ir arī pārliecinājusies, ka ir īstenoti riska mazināšanas pasākumi.
14. GRECO secina, ka iii rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

iv rekomendācija

15. *GRECO rekomendē, lai interešu konfliktu pārvaldības sistēma attiektos arī uz centrālajā valdībā strādājošiem "ārštata konsultatīvajiem darbiniekiem" un neatalgotiem padomniekiem, kuri nesaņem atalgojumu, kā tas būtu atbilstoši viņu funkcijām.*
16. GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika daļēji īstenota atbilstības ziņojumā. Iestādes bija paziņojušas par savu nodomu grozīt Ministru kabineta noteikumus Nr. 495 "Noteikumi par Ministru kabineta locekļa ārštata konsultatīvā darbinieka statusu un kompetenci", ieviešot pienākumu centrālajā valdībā strādājošiem neatalgotiem "ārštata konsultatīvajiem darbiniekiem" un neatalgotiem padomniekiem ziņot un atkāpties no lietas, ja rodas potenciāls interešu konflikts. Lai gan ierosinātie grozījumi bija vērsti pareizajā virzienā, tie nenodrošināja interešu konfliktu pārvaldības sistēmas izveidi. GRECO uzsvēra, ka līdztekus ziņošanas pienākumam šādā sistēmā ir sīki jāapraksta attiecību veidi, kas potenciāli varētu radīt interešu konfliktu un tāpēc būtu jāatklāj; tajā būtu jānorāda reģistrācijas procedūra un pārkāpumu sekas, kā arī jāievieš apmācības/izpratnes pasākumi. Turklāt GRECO netika informēta par jebkādiem korektīviem pasākumiem, kas ierosināti attiecībā uz citiem neatalgotiem padomniekiem. Tā atgādināja, ka ne tikai uz Ministru kabineta locekļu nolīgtajiem "ārštata konsultatīvajiem darbiniekiem", kuri *nesaņem atalgojumu*, bet arī uz ministru nolīgtajiem *neatalgotajiem padomniekiem* neattiecas nekādi aizliegumi, ierobežojumi, pienākumi vai atbildība interešu konflikta situācijās. Tāpēc iestādes tika aicinātas pievērst pienācīgu uzmanību visiem šīs rekomendācijas aspektiem un to pilnībā īstenot.
17. Latvijas iestādes tagad ziņo, ka Valsts kanceleja ir sagatavojusi grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr. 495 "Noteikumi par Ministru kabineta locekļa ārštata konsultatīvā darbinieka statusu un kompetenci" (tiesību akta lieta Nr. 22-TA-575, pieejama Vienotajā tiesību aktu projektā un saskaņošanas portālā) – norādot, ka termins "ārštata konsultatīvie darbinieki" attiecas uz visiem neatalgotajiem padomniekiem

⁶ Plāns ir pieejams latviešu valodā <https://likumi.lv/ta/id/325395-par-publiskaja-parvalde-nodarbinato-macisanas-un-attistibas-planu-20212027-gadam>. Informācija par šā plāna galvenajiem mērķiem ir pieejama angļu valodā <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13067/download>

centrālajā valdībā. Līdz ar grozījumiem ārštata konsultatīvajiem darbiniekiem tiek ieviests pienākums ziņot un atkāpties no lietas izskatīšanas, ja rodas potenciāls interešu konflikts, un tiek noteikti attiecību veidi, kas potenciāli var radīt interešu konfliktu (6.4. punkts). Grozījumi tika pieņemti 2022. gada 22. novembrī un stājās spēkā 2022. gada 25. novembrī.

18. GRECO ņem vērā, ka grozījumi MK noteikumos Nr. 495 "Noteikumi par Ministru kabineta locekļa ārštata konsultatīvā darbinieka statusu un kompetenci" attiecas uz visiem padomnieku veidiem (arī tiem, kuri nesaņem atalgojumu), kas bija iemesls šai rekomendācijai. Šie grozījumi tika pieņemti 2022. gada 22. novembrī un stājās spēkā 2022. gada 25. novembrī.
19. GRECO secina, ka iv rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

v rekomendācija

20. *GRECO rekomendē, pamatojoties uz visaptverošu godprātības riska novērtējumu rezultātiem, izstrādāt principus un rīcības standartus, kas būtu piemērojami un īstenojami Ministru kabineta locekļiem, politiskajām amatpersonām un "ārštata konsultatīvajiem darbiniekiem", kā arī dažādu kategoriju neatalgotiem padomniekiem centrālajā valdībā (par tādiem jautājumiem kā interešu konflikti, mijiedarbība ar trešajām personām, tostarp lobētājiem, dāvanas u.c.), un nodrošināt, ka viņi tiek informēti par šiem standartiem un viņiem tiek sniegti īpaši norādījumi un konsultācijas, tostarp konfidenciālas konsultācijas.*
21. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika īstenota daļēji. Tā atzinīgi novērtēja to, ka ir pieņemts programmatiskais dokuments, ar kuru ieviesta, šķiet, stabils vispārējs godprātības ietvars visai valsts pārvaldei, vienlaikus atzīmējot, ka no tās tvēruma ir izslēgti Ministru kabineta locekļi. Tāpat pienākums ievēlēt/iecelt ētikas padomniekus/ētikas komisijas, lai sekmētu ilgtspējīgu kopējo ētikas vērtību ievērošanu, neattiecās uz Ministru kabinetu, premjerministra un ministru birojiem. GRECO arī atzīmēja, ka notiekošā godprātības risku novērtējuma (sk. iii rekomendāciju) rezultātā *cita starpā* tiks izstrādāti īpaši pielāgoti rīcības standarti visām politiskajām amatpersonām, tostarp Ministru kabineta locekļiem, piemērots(-i) atbilstības mehānisms(-i) un papildu tiešsaistes mācību programma(-as).
22. Latvijas iestādes norāda, ka joprojām tiek apsvērta atsevišķu standartu un rīcības principu izstrāde Ministru kabineta locekļiem, politiskajām amatpersonām un ārštata konsultatīvajiem darbiniekiem. To izstrāde ir aizkavējusies COVID-19 krīzes, Krievijas kara pret Ukrainu un tā izraisītās enerģētikas krīzes dēļ. Pēc jaunās valdības izveides (pēc parlamenta vēlēšanām 2022. gada 1. oktobrī) Valsts kanceleja un KNAB lūgs jauno valdību izstrādāt atsevišķus Ministru kabineta locekļu rīcības standartus un principus. Ja politiskā līmenī būs interese, Valsts kanceleja, KNAB un citas iestādes ar attiecīgu kompetenci ierosinās standartu projektus.
23. GRECO pieņem zināšanai sniegto informāciju un secina, ka v rekomendācija ir daļēji īstenota.

vi rekomendācija

24. *GRECO rekomendē pārskatīt attiecīgos noteikumus, lai nodrošinātu, ka visu Ministru kabineta un tā komiteju sēžu un valsts sekretāru sanāksmju dalībnieku vārdi ir publiski pieejami tiešsaistē.*
25. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija netika īstenota, jo Ministru kabineta reglaments netika grozīts atbilstoši šai rekomendācijai.
26. Latvijas iestādes tagad norāda, ka Ministru kabinets 2021. gada 7. septembrī pieņēma "Ministru kabineta kārtības rulli". XI sadaļas 157. punktā par "pieteikšanās kārtību, ierobežojumiem un līdzdalības kārtību Ministru kabineta sēdēs, Ministru kabineta komitejas sēdēs un valsts sekretāru sanāksmēs" nosaka, ka "pēc sēdes Valsts kanceleja publisko sēdes dalībnieku sarakstu".⁷
27. 2021. gada 9. septembrī tika uzsākta dokumentu un datu aprites elektroniskā sistēma, ko dēvē par "TAP"⁸, un valdībai tā ir jāizmanto sēžu organizēšanai. TAP ietver darba kārtību un dalībnieku sarakstu konkrētām Ministru kabineta sēdēm un valsts sekretāru sanāksmēm.
28. GRECO atzinīgi novērtē to, ka ir grozīts Ministru kabineta reglaments un ka izstrādātā dokumentu aprites sistēma nodrošinās publisku piekļuvi Ministru kabineta un tā komiteju sēžu, kā arī valsts sekretāru sanāksmju dalībnieku sarakstam. Tas atbilst šīs rekomendācijas prasībām.
29. GRECO secina, ka vi rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

vii rekomendācija

30. *GRECO rekomendē, lai praksē tiktu ievērotas juridiskās prasības attiecībā uz sabiedrības līdzdalības procedūru rezultātu, tostarp dalībnieku sarakstu un iesniegto priekšlikumu/iebildumu publicēšanu kopā ar pamatojumu, kāpēc attiecīgā iestāde tos noraidījusi vai pieņēmusi, un lai šāda informācija tiktu sistemātiski, savlaicīgi un viegli pieejamā veidā publicēta tiešsaistē.*
31. GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika daļēji īstenota, vienlaikus atbilstības ziņojumā norādot, ka, izņemot jauno praksi publicēt iebildumu paziņojumus Ministru kabineta tīmekļa vietnē, pārējā informācija tai bija zināma jau novērtējuma ziņojuma pieņemšanas laikā. Lai gan šī jaunā prakse bija apsveicama, tā pati par sevi nevarēja nodrošināt rekomendācijā paredzētos kvalitatīvos uzlabojumus sabiedrības līdzdalības jomā.
32. Latvijas iestādes tagad atsauca uz TAP sistēmu (sk. 27. punktu), kurā ir sadaļa "Sabiedrības līdzdalība", kurā iekļauti projekti, kas iesniegti sabiedriskajai apspriešanai vai kuriem ir organizēta cita veida sabiedrības līdzdalība. Sabiedrības līdzdalības rezultāti arī tiek publicēti TAP. Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 617

⁷ Skatīt <https://likumi.lv/ta/en/en/id/325944-rules-of-procedures-of-the-cabinet>.

⁸ <https://tapportals.mk.gov.lv/>

"Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība"⁹ paredz, ka katra tiesību akta projekta sākotnējā ietekmes izvērtējumā (anotācijā) norāda projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un sabiedrības līdzdalības procesu. Līdzdalības rezultāti jānorāda projekta anotācijas 6.2. un 6.3. punktā saskaņā ar vadlīnijām par sākotnējās ietekmes izvērtēšanu un novērtējuma ziņojuma sagatavošanu TAP portālā.

33. Iestādes piebilst, ka Valsts kancelejas sadarbībā ar pilsonisko sabiedrību un citiem ekspertiem izstrādātās "Vadlīnijas sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē"¹⁰ 2022. gada jūnijā tika prezentētas NVO un Ministru kabineta Memoranda padomes sanāsmē, kā arī "1. līdzdalības pēcpusdienā", pasākumā, kas reizi pusgadā notiek par valsts pārvaldi atbildīgajiem valsts ierēdņiem. Tajos jāiekļauj ieteikumi par sabiedrības līdzdalības rezultātu publicēšanu un atsauce uz šo GRECO rekomendāciju.
34. GRECO atzinīgi vērtē Ministru kabineta noteikumu Nr. 617 (2021. gada 7. septembris), kas paredz sistemātiski un savlaicīgi publicēt sabiedrības līdzdalības procedūru rezultātus, pieņemšanu. Šajā publikācijā, kas ir viegli pieejama TAP portālā, ir iekļauta informācija par iesniegtajiem priekšlikumiem un to pieņemšanas vai noraidīšanas iemesliem, kā arī par sabiedrības līdzdalības procedūras dalībniekiem, kā to prasa rekomendācija.
35. GRECO secina, ka vii rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

viii rekomendācija

36. *GRECO rekomendē nodrošināt, lai i) Ministru kabineta locekļi, citas politiskās amatpersonas, "ārštata konsultatīvie darbinieki" un citi neatalgoti padomnieki centrālajā valdībā ziņotu par interešu konfliktiem, tiklīdz tie rodas (ad hoc), un lai šādi konflikti tiktu pienācīgi reģistrēti, atklāti un lai par to neatklāšanu tiktu piemērots atbilstošs sods; un ii) visām politiskajām amatpersonām centrālajā valdībā, izņemot Ministru kabineta locekļus un parlamentāros sekretārus, būtu jāsaņem atļauja veikt blakusdarbību.*
37. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija netika īstenota. Attiecībā uz šīs rekomendācijas (i) daļu GRECO secināja, ka situācija kopš novērtējuma ziņojuma nav mainījusies. Attiecībā uz šīs rekomendācijas (ii) daļu GRECO atzinīgi novērtēja grozījumu projektu Likumā par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā (LPIKN), kas nosaka pienākumu politiskajām amatpersonām saņemt rakstisku tiešā priekšnieka atļauju citu darbu veikšanai. Tomēr tolaik tie vēl nebija iesniegti *Saeimā*.

⁹<https://likumi.lv/ta/id/325945-tiesibu-akta-projekta-sakotnejas-ietekmes-izvertesanas-kartiba> [nav pieejams angļu valodā].

Sīkāka informācija ir pieejama: <https://www.mk.gov.lv/en/article/new-tap-portal-facilitate-public-participation-legislative-process>

¹⁰ Vadlīnijas ir pieejamas tiešsaistē šajā Ministru kabineta tīmekļa vietnes sadaļā:

<https://www.mk.gov.lv/lv/padomi-sabiedribas-lidzdaliba>;

Tiešā saite: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download>

38. Attiecībā uz rekomendācijas (i) daļu Latvijas iestādes ziņo, ka Valsts kanceleja ir sagatavojusi grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr. 495 "Noteikumi par Ministru kabineta locekļa ārštata konsultatīvā darbinieka statusu un kompetenci" (TA lieta 22-TA-575)¹¹. Saskaņā ar grozījumiem ārštata konsultantam, kurš strādā Ministru kabineta locekļa labā, ir pienākums informēt Ministru kabineta locekli par iespējamiem viņa vai viņa radnieka vai darījumu partnera personisko vai finansiālo interešu vai ētisku apsvērumu radītiem traucējumiem viņa darbības objektivitātei un neitralitātei, kā rezultātā viņš/viņa var neuzņemties attiecīgo pienākumu vai konkrētu uzdevumu vai nekavējoties to pārtraukt, ja tas jau ir uzsākts. Grozījumi ir izskatīti sabiedriskās apspriešanas posmā un pašlaik tiek saskaņoti ar atbildīgajām valsts iestādēm. Pēc tam tie tiks iesniegti apstiprināšanai Ministru kabinetā.
39. Attiecībā uz rekomendācijas (ii) daļu iestādes norāda, ka šīs rekomendācijas daļas īstenošana tika nodrošināta, 2021. gada 15. jūnijā pieņemot grozījumus LPIKN (8. panta 12. daļa). Grozījumi nosaka, ka politiskā amatpersona var savienot valsts amatpersonas amatu ar citiem amatiem, bet atļauja tam ir jāsaņem pirms iecelšanas amatā. Attiecīgi Ministru prezidenta biroja vadītājam, premjerministra vietniekam, ministram, īpašu uzdevumu ministram, kā arī padomniekiem, konsultantiem un palīgiem ir jāsaņem rakstiska atļauja savienot amatus no valsts amatpersonas, kas viņus iecēlusi (t.i., premjerministra, premjerministra vietnieka, īpašu uzdevumu ministra vai ministra), vai pilnvarotas personas. Valsts prezidenta kancelejas vadītājs vai viņa pilnvarota persona izsniegs rakstisku atļauju Valsts prezidenta padomniekam, jo saskaņā ar "Valsts prezidenta kancelejas darbības nodrošināšanas likuma" 6. pantu Valsts prezidenta kancelejas vadītājs pilda arī valsts iestādes vadītāja pienākumus, līdz ar to ir tiesīgs slēgt darba līgumus ar Valsts prezidenta kancelejas vadītāju vietniekiem un Valsts prezidenta padomniekiem. Tādējādi ir ieviests funkcionāls mehānisms, kas uzliek politiskajām amatpersonām pienākumu saņemt atļauju savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu. Tādējādi tiek novērsti potenciālie interešu konflikti un ieviesta lielāka politisko amatpersonu darbības caurskatāmība, kā arī novērsti ētikas normu pārkāpumi.
40. Grozījumi stājās spēkā 2021. gada 1. jūlijā. Līdz 2021. gada 31. jūlijam tika paredzēts pārejas periods, lai ļautu politiskajām amatpersonām, kuras apvienoja amatus, kad grozījumi stājās spēkā, saņemt nepieciešamo atļauju.
41. Attiecībā uz rekomendācijas (i) daļu GRECO atzīmē, ka grozījumi MK noteikumos Nr. 495 "Noteikumi par Ministru kabineta locekļa ārštata konsultatīvā darbinieka statusu un kompetenci" tika pieņemti 2022. gada 22. novembrī un stājās spēkā 2022. gada 25. novembrī. Ar grozījumiem tiek ieviests ārštata konsultantu pienākums ziņot par iespējamiem interešu konfliktiem, kas zināmā mērā palīdz īstenot šo rekomendācijas daļu. Tomēr tas neattiecas ne uz interešu konflikta reģistrāciju, ne arī uz sankcijām. Tādējādi šī daļa ir īstenota tikai daļēji. Attiecībā uz rekomendācijas (ii) daļu GRECO atzinīgi vērtē to, ka ir stājušies spēkā grozījumi LPIKN, ar kuriem tiks nodrošināts, ka politisko amatpersonu papildu darbības veikšanai ir vajadzīga atļauja. Tādējādi šī rekomendācijas daļa ir pilnībā izpildīta.
42. GRECO secina, ka viii rekomendācija ir īstenota daļēji.

¹¹ https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/19de71e2-54cd-4577-b3b9-be81478d4180 [nav pieejams angļu valodā].

ix rekomendācija

43. GRECO rekomendē, lai i) Ministru kabineta locekļu un citu politisko amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarāciju patiesums tiktu pakļauts sistemātiskai (vēlams, ikgadējai) padziļinātai un neatkarīgai pārbaudei saskaņā ar likumu; un lai ii) visu valsts amatpersonu grozītās mantiskā stāvokļa deklarācijas būtu publiski pieejamas tiešsaistē saskaņā ar likumu.
44. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika īstenota daļēji. Tā pauda nožēlu, ka nav konkrētu pasākumu rekomendācijas (i) daļas risināšanai, īpaši attiecībā uz likumdošanas pasākumiem. Likums par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā (LPIKN) neuzlika pienākumu ne Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam (KNAB), ne Valsts ieņēmumu dienestam (VID) veikt padziļinātas augstākajos izpildvaras amatos esošo personu (PTEF) deklarāciju pārbaudes, lai gan KNAB nesen pieņemtās iekšējās vadlīnijas paredzēja ikgadēju visu ministru un parlamentāro sekretāru deklarāciju pārbaudi. Attiecībā uz rekomendācijas (ii) daļu GRECO ar gandarījumu atzīmēja, ka tiek gatavoti grozījumi LPIKN, kas ļautu publicēt pēc pārbaudes deklarācijās veiktos labojumus/grozījumus.
45. Attiecībā uz rekomendācijas (i) daļu Latvijas iestādes šobrīd norāda, ka 2020. gada 23. decembrī stājās spēkā VID iekšējie noteikumi Nr. 55 "Par valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudes kārtību" (turpmāk – "Iekšējie noteikumi"), savukārt Iekšējie noteikumi Nr. 10 "Par valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudes kārtību" zaudēja spēku 2018. gada 9. februārī.
46. Jaunie iekšējie noteikumi nosaka vienotu kārtību, kādā VID pārbauda valsts amatpersonas deklarācijas iesniegšanas un aizpildīšanas procedūru.
47. Iekšējās kārtības noteikumi (4. punkts) nosaka, ka Elektronisko dokumentu sistēmā (EDS) iesniegtās deklarācijas tiek iepriekš pārbaudītas Maksājumu administrēšanas informācijas sistēmā (MAIS), pamatojoties uz MAIS valsts amatpersonu klasifikatorā noteiktajiem deklarāciju vērtēšanas kritērijiem. Saskaņā ar šiem kritērijiem deklarācijas tiek pārbaudītas manuāli, *cita starpā*:
- ja ir ieraksts deklarācijas sadaļā "Patiesais labuma guvējs" (lai nodrošinātu atbilstību Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumam);
 - ja ir informācija par citu amatu, kas nav valsts amatpersonas amats, par kuru saņemta alga vai autoratlīdzība u.c., bet amats nav norādīts;
 - ja saņemto ienākumu veids neatbilst konkrētajam ieņēmamajam amatam;
 - ja darbību veic zvērināts advokāts, t.i., kuram nav jāsniedz detalizēta informācija par darījumiem un ienākumiem;
 - ja ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda, piemēram, skaidras naudas uzkrājumi pārsniedz noteiktu summu (t.i., vairāk nekā 50 000 eiro skaidrā naudā) vai ja kopējie norādītie ienākumi pārsniedz noteiktu summu (t.i., vairāk nekā 60 000 eiro);

- ja deklarācijā uzrādītas būtiskas izmaiņas deklarētajos *skaidras naudas līdzekļu uzkrājumos* salīdzinājumā ar iepriekš iesniegtajām deklarācijām vai uzrādītas būtiskas izmaiņas kopējā *parādsaistību* vai *kredītu* kopsummā, vai uzrādīts būtisks *ienākumu* pieaugums vai samazinājums – jāizvērtē skaidrās un bezskaidrās naudas līdzekļu uzkrājumu/ parādsaistību/ izsniegtā kredīta/ ienākumu kopsummas izmaiņu pamatotība, lai noteiktu, vai izmaiņas nepārsniedz 20 procentus no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēra;
 - ja deklarācijā ir atsauce uz attiecīgu valsts amatpersonu sarakstu un šis saraksts nav iesniegts;
 - ja nav norādīti visi dati par tuvākajiem radniekiem;
 - ja kopējā ienākumu summa neatbilst deklarētāja veikto maksājumu kopsummai.
48. Ja deklarācijas tiek atzītas par kritērijiem atbilstošām, MAIS tās apstiprina automātiski.
49. Saskaņā ar Iekšējiem noteikumiem visu augstāko valsts amatpersonu – t.i., Valsts prezidenta, parlamenta deputātu, Ministru prezidenta, Ministru prezidenta biroja darbinieku, ministru, īpašu uzdevumu ministru, parlamentāro sekretāru (t.i., 1. kategorijas amatu, 2. kategorijas amatu un 3. kategorijas amatu) – deklarācijas pirms to publicēšanas tiek *manuāli pārbaudītas*.
50. Ja tiek konstatēta neatbilstība kritērijiem, Iekšējās kārtības noteikumi paredz (5. punkts), ka Valsts amatpersonu datu administrēšanas nodaļas galvenais speciālists manuāli veic vairākas deklarāciju pārbaudes, kas ir tehniska rakstura (piemēram, vai ir ievērota procedūra, salīdzinot deklarācijā norādīto informāciju ar VID rīcībā jau esošo informāciju u.c.). Ja šīs pārbaudes laikā nevar konstatēt neatbilstības iemeslu, tiek veikta padziļināta procedūra, kurā pārbauda deklarācijas iesniegšanu un aizpildīšanu (10. punkts). Tomēr tas attiecas tikai uz konkrētām deklarāciju kategorijām, proti: (1) *valsts amatpersonu amatu kategoriju deklarācijas*, par kurām noteikta deklarācijā norādītās informācijas salīdzināšana ar VID rīcībā esošo informāciju; (2) *Valsts prezidenta, Saeimas deputātu, Ministru prezidenta, Ministru prezidenta biroja darbinieku, ministru, īpašu uzdevumu ministru, parlamentāro sekretāru, pilsētas domes deputātu iesniegtās deklarācijas* (kuras jebkurā gadījumā tiek pārbaudītas manuāli, sk. iepriekš 47. punktu) un (3) *VID ierēdņu un darbinieku iesniegtās deklarācijas*.
51. Latvijas iestādes arī norāda, ka rekomendācijas (ii) daļas risināšanai 2021. gada 21. janvārī tika pieņemti grozījumi LPIKN 25. pantā (6. daļas otrais teikums) un 26. pantā (7. daļa). Saskaņā ar šiem grozījumiem deklarācijas iesniedzējam ir pienākums precizēt deklarāciju viena mēneša laikā pēc tam, kad stājies spēkā nolēmums administratīvā pārkāpuma lietā vai kriminālprocesā, ar kuru persona ir sodīta par nepatiesu ziņu norādīšanu valsts amatpersonas deklarācijā. VID nodrošina, ka deklarācijas tiek atjauninātas saskaņā ar LPIKN 25. panta 6. punktā noteiktajām procedūrām un publiskotas ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc to iesniegšanas. Grozījumi stājās spēkā 2021. gada 1. jūlijā.
52. GRECO attiecībā uz rekomendācijas (i) daļu atzīmē, ka Latvijas iestādes ir īstenojušas iniciatīvas un pasākumus un ka tiek veiktas padziļinātas dažu PTEF deklarāciju pārbaudes. Tomēr nešķiet, ka tiek veikta padziļināta un neatkarīga visu PTEF mantiskā stāvokļa deklarāciju pārbaude (manuāla pārbaude), kā tas prasīts rekomendācijā. Turklāt PTEF pārraudzību joprojām veic VID, un GRECO nav pārliecināta, ka VID var

uzskatīt par pilnīgi neatkarīgu, pamatojoties uz iestāžu sniegto ierobežoto informāciju, jo tā ir Finanšu ministrijas struktūrvienība.¹² Tāpēc šī rekomendācijas daļa ir īstenota tikai daļēji. Attiecībā uz rekomendācijas (ii) daļu GRECO atzinīgi vērtē to, ka grozījumi LPIKN atbilst prasībai veikt reālus pasākumus attiecībā uz visu valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarācijām, kas saskaņā ar likumu ir pieejamas tiešsaistē, un ka tagad ir atļauts publicēt deklarācijās pēc pārbaudes veiktos labojumus/grozījumus. Tādējādi šī rekomendācijas daļa ir īstenota apmierinoši.

53. GRECO secina, ka ix rekomendācija joprojām ir īstenots daļēji.

x rekomendācija

54. *GRECO rekomendē novērtēt tiesībsardzības iestāžu kompetenci uzsākt kriminālprocesu pret personām, kas ieņem augstākos izpildvaras amatus, ar vispārēju mērķi optimizēt funkciju un resursu sadalījumu.*

55. GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika daļēji īstenota atbilstības ziņojumā, jo Valsts kontrole turpināja izvērtēt četras no vienpadsmit Latvijas tiesībsardzības iestādēm. Tā atgādināja, ka kriminālvajāšanas uzsākšana pret augstākajām izpildvaras amatpersonām ir Valsts policijas, Drošības policijas, Finanšu policijas, muitas iestāžu un KNAB kompetencē. To attiecīgās jurisdikcijas nebija skaidri noteiktas, un tas izraisīja iestāžu strīdus un procesuālus kavējumus. GRECO piekrita, ka Valsts kontroles veiktās revīzijas rezultāti un zinātnieku aprindās valdošais viedoklis varētu veicināt un virzīt lēmumu pieņemšanu par funkciju pārdali starp iepriekšminētajām iestādēm, lai nodrošinātu ātru un efektīvu kriminālprocesu, kurā iesaistītas augstākās izpildvaras amatpersonas. Tā ar nepacietību gaidīja revīzijas rezultātus un abu pārējo akadēmisko iestāžu atzinumus.

56. Latvijas iestādes tagad norāda, ka Valsts kontroles revīzija "Ekonomisko un finanšu noziegumu izmeklēšanas un tiesvedības efektivitāte", kas aptvēra četras no vienpadsmit izmeklēšanas iestādēm, ir veikta, bet neietvēra pārbaudi par LEA kompetenci uzsākt kriminālprocesu attiecībā uz PTEF.

57. 2021. gada 15. martā Valsts kontrole uzsāka sistēmisku lietderības revīziju par izmeklēšanas iestādēm, proti, "*Vai ir iespējams samazināt izmeklēšanas iestāžu skaitu un pārskatīt kompetenču sadalījumu starp tām?*" Šīs revīzijas mērķis ir sniegt atzinumu par iespējamo šo iestāžu funkciju dublēšanu, izmeklējot amatpersonu (darbinieku) iespējamus noziedzīgus nodarījumus, un par iespējamo optimizāciju šo iestāžu funkciju un resursu sadalē. Kriminālprocesa likumā ir paredzētas deviņas izmeklēšanas iestādes, kas izmeklē noziedzīgus nodarījumus pret amatpersonām. Tas nozīmē, ka katrai izmeklēšanas iestādei ir jāattīsta kompetence, kā arī jābūt materiāli tehniskajai bāzei, lai veiktu izmeklēšanu, kas, visticamākais, nebūs ne izmaksu efektīva, ne racionalizēta. Valsts kontroles provizorisks secinājums norāda uz neefektīvu decentralizētu izmeklēšanas iestāžu modeli, kas ir jāmaina. Tika konstatētas divas problēmas: viena ir iestāžu jurisdikcijas pārklāšanās gan kolēģu izdarīto noziedzīgo nodarījumu, gan koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas jomā. Otrs attiecas uz iekšējo izmeklēšanu par izmeklēšanas iestādes kolēģu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem,

¹² Latvijas iestādes norāda, ka, lai gan VID ir Finanšu ministrijas struktūrvienība, Finanšu ministrijai nav tiesību iejaukties VID lēmumu pieņemšanā.

kas, pēc Valsts kontroles domām, nebūtu jāveic izmeklēšanas iestādē, bet gan jānodod citai iestādei. Sagaidāms, ka rezultāti tiks publicēti 2022. gada novembrī.

58. GRECO pieņem zināšanai sniegto informāciju, tomēr pauž nožēlu, ka atbilstības ziņojumā minētajā revīzijā netika pārbaudīta LEA kompetence uzsākt kriminālprocesu attiecībā uz PTEF. Tā norāda, ka 2021. gada 15. martā tika uzsākta jauna revīzija, lai optimizētu funkciju un resursu sadalījumu starp izmeklēšanas iestādēm. Tomēr nešķiet, ka šī revīzija būtu vērsta tieši uz kriminālprocesa uzsākšanu saistībā ar PTEF.

59. GRECO secina, ka x rekomendācija joprojām ir īstenota daļēji.

Attiecībā uz tiesībaizsardzības iestādēm

xi rekomendācija

60. *GRECO rekomendē precizēt un vēl vairāk pastiprināt Valsts robežsardzes Ētikas kodeksa korupcijas novēršanas ietekmi attiecībā uz dāvanām/labumiem, lobēšanu, "profesionālo ētiku" un rīcību situācijās, uz kurām neattiecas kodekss.*

61. GRECO atgādina, ka atbilstības ziņojumā tā secināja, ka šī rekomendācija ir īstenota daļēji. Tā pieņēma zināšanai, ka Valsts robežsardze ir pieņēmusi jaunu Ētikas kodeksu, tomēr norādīja, ka kodeksā nav plašākas korupcijas novēršanas pieejas. Jāatzīmē, ka vispārējs aizliegums tika piemērots tikai lobētāju un viņu pārstāvēto personu dāvanām, viesmīlībai un labumiem; ierobežojumi attiecībā uz pieļaujamām dāvanām, ielūgumiem vai viesmīlību tika atstāti darbinieku ziņā, trūka ar to saistītu piemēru un/vai norādījumu utt.

62. Latvijas iestādes tagad atsauca uz grozīto Ētikas kodeksu (2021. gada 9. decembris), īpaši uz I nodaļas 3. punktu, kurā skaidrots, kā rīkoties situācijās, kas nav noteiktas "Valsts robežsardzes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm un darbinieku ētikas kodeksā"; II nodaļu, kas attiecas uz Valsts robežsardzes vispārējām vērtībām un ētikas pamatprincipiem, un tās 14. punktu, kurā izstrādāti noteikumi par dāvanu pieņemšanu/noraidīšanu, un V nodaļu, kurā izklāstīti noteikumi, kā rīkoties ar lobētājiem.

63. GRECO pieņem zināšanai šos grozījumus un atzinīgi novērtē šīs izmaiņas. Ētikas kodekss tagad neparedz nekādus ierobežojumus attiecībā uz dāvanu, viesmīlības un labumu izcelsmi, t.i., tas vairs neattiecas tikai uz lobētājiem un to pārstāvētajām personām. Ir precizēti pieļaujamo dāvanu ierobežojumi, un, ja darbinieks joprojām nav pārliecināts, viņš no dāvanas var vispār atteikties vai konsultēties ar Valsts robežsardzes Ētikas komisiju. Tādējādi tas, vai pieņemt vai nepieņemt ielūgumus vai viesmīlību, vairs nav atstāts tikai darbinieka ziņā.

64. GRECO secina, ka xi rekomendācija ir izpildīta apmierinoši.

xii rekomendācija

65. *GRECO rekomendē i) pārskatīt ētikas kodeksus un noteikumus par ētikas komitejām, lai nodrošinātu noteikumu un procedūru saskaņotību, lai pārliecinātos par atbilstību*

kodeksiem un noteiktu procedūras un sankcijas par pārkāpumiem; un ii) sniegt īpašus norādījumus un apmācību par ētikas kodeksiem un to izpildes mehānismiem, kas minēti šīs rekomendācijas i) daļā, iesaistot attiecīgās ētikas komitejas un to ieguldījumu.

66. GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika daļēji īstenota, un Atbilstības ziņojumā atzīmēja, ka Valsts robežsardze un Valsts policija ir pieņēmušas jaunus ētikas kodeksus un jaunus ētikas komisiju nolikumus, lai nodrošinātu attiecīgo noteikumu un procedūru saskaņotību, īpaši attiecībā uz personu iesniegumu pieņemšanu un izskatīšanu, ētisko konsultāciju un padomu pieprasīšanu un sniegšanu, kā arī ziņošanu par ētikas pārkāpumiem un sankciju piemērošanu par tiem. Šo izmaiņu rezultātā abas ētikas komisijas varēja labāk veicināt un stiprināt attiecīgo kodeksu īstenošanu un ievērošanu. Tika paredzētas arī uzlabotas norādes un apmācības par kodeksiem un to izpildes mehānismu, iesaistot ētikas komisijas. GRECO secināja, ka rekomendācijas (i) daļa ir īstenota apmierinoši, bet attiecībā uz rekomendācijas (ii) daļu tā vēlētos saņemt papildu informāciju par mācību procesu.
67. Latvijas iestādes tagad norāda, ka attiecībā uz šīs rekomendācijas (ii) daļu par īpašām norādēm un apmācībām par ētikas kodeksiem un to izpildes mehānismu 2022. gada martā Valsts policijas Ētikas komitejas pārstāvji vadīja vebināru "Apmācīt treneri" augstākajām amatpersonām par Valsts policijas ētikas kodeksu. Šajā vebinārā piedalījās 150 augstākā līmeņa virsnieki. Ētikas jautājumi ir iekļauti arī vairākās Valsts policijas koledžas studiju programmās un mācību moduļos. Valsts policijas koledža ik gadu rīko arī pretkorupcijas apmācības (astoņas stundas) – 2021. gadā šajās apmācībās, kā arī apmācībās par policijas darbinieku ētikas kodeksu piedalījās 355 amatpersonas, bet 2022. gadā – 387 amatpersonas. Valsts robežsardzes koledža katru gadu rīko mācības par "Profesionālās ētikas principiem, interešu konfliktiem, korupciju un trauksmes celšanu", un tiek plānots apkopot un Valsts robežsardzes amatpersonu intranetā (iekšējā tīklā) publicēt anonimizētas Ētikas komisijas izskatītās lietas, kā arī pieņemtos lēmumus un to pamatojumu.
68. GRECO atzīmē, ka tiek sniegti norādījumi un nodrošinātas apmācības par ētikas kodeksiem un ka ētikas komitejas ir iesaistītas un piedalās šajā procesā, kā noteikts rekomendācijas (ii) daļā. Tā atgādina, ka rekomendācijas (i) daļa jau ir izpildīta atbilstības ziņojumā.
69. GRECO secina, ka xii rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

xiv rekomendācija

70. *GRECO rekomendē izstrādāt objektīvus un caurskatāmus kritērijus policijas un robežsardzes darbinieku godprātības un atbilstības piemērojamajam ētikas kodeksam pārbaudei, un iekļaut tos periodiskajos darbības rezultātu pārskatos.*
71. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija netika īstenota. Ministru kabineta noteikumos Nr. 845, kas stājās spēkā pirms novērtējuma ziņojuma pieņemšanas, godprātības novērtējumi netika minēti kā periodisko darbības rezultātu pārskatu mērķis. GRECO jau novērtējuma ziņojumā norādīja, ka šajos pārskatos nav ņemti vērā godprātības aspekti.

72. Latvijas iestādes tagad atsaucas uz 2022. gada 21. jūnijā veiktajiem grozījumiem Ministru kabineta noteikumos Nr. 845 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm darbības un tās rezultātu novērtēšanas kārtība" (22-TA-843). Noteikumu grozījumos ir aprakstīti skaidri un caurskatāmi kritēriji policijas un robežsardzes darbinieku godprātības pārbaudei. Turklāt grozījumu 4. punktā paredzēti seši novērtējuma veidi: (1) regulāra novērtēšana (tostarp pēc ierēdņa pārcelšanas citā amatā); (2) vērtējuma novērtējums; (3) ārkārtas novērtēšana; (4) atkārtota novērtēšana; (5) novērtēšana pēc ilgstošas attaisnotas prombūtnes un (6) novērtēšana pirms pārbaudes laika beigām.
73. GRECO pieņem zināšanai šīs izmaiņas. Tā atzinīgi vērtē to, ka tagad viens no periodiskās darbības pārskatīšanas mērķiem ir panākt, lai ierēdņi ievērotu augstus ētikas standartus. Tā arī atzinīgi vērtē to, ka ir izstrādāti detalizēti darbības rādītāji, lai novērtētu ierēdņu rīcības ētisko dimensiju. Tāpēc tā ir pārliecināta, ka ētikas pārkāpumi un darbinieka rīcības ētiskās dimensijas novērtēšana ir pakļauta regulārai objektīvai un visaptverošai analīzei, veicot savus pienākumus.
74. GRECO secina, ka xiv rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

xv rekomendācija

75. *GRECO* rekomendē i) nodrošināt Valsts policiju un Valsts robežsardzi ar nepieciešamajiem resursiem to uzdevumu veikšanai; un ii) izstrādāt precīzus, objektīvus un caurskatāmus kritērijus prēmiju piešķiršanai, veicināt to konsekvētu piemērošanu un ieviest šajā jomā atbilstošu kontroli un uzraudzību.
76. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika īstenota daļēji. Attiecībā uz rekomendācijas (i) daļu tā atzīmēja, ka iestādes abām aģentūrām ir piešķirušas ievērojamu papildu finansējumu, un secināja, ka rekomendācijas (i) daļa ir izpildīta apmierinoši. Attiecībā uz rekomendācijas (ii) daļu GRECO atzīmēja, ka Iekšlietu ministrija un Valsts robežsardze ir pārskatījusi piemaksu piešķiršanas un kontroles noteikumus un procedūru, taču objektivitātes un caurskatāmības labad ir vajadzīgi papildu precizējumi par precīziem kritērijiem, kas jāpiemēro dažādās situācijās. Tādējādi rekomendācijas (ii) daļa tika īstenota daļēji.
77. Latvijas iestādes tagad norāda, ka 2021. gada 16. novembrī parlaments apstiprināja grozījumus Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā. Grozījumi paredz reformēt pašreizējo atalgojuma sistēmu, lai varētu izveidot līdzsvarotāku atalgojuma sistēmu, nodrošināt konkurētspējīgu atalgojuma skalu, mazināt algu budžetu nevienlīdzību, mazināt pieejamo piemaksu un to apmēru dažādību un izstrādāt valsts amatpersonu amatu katalogu. Grozījumi stājās spēkā 2022. gada 1. jūlijā. 2022. gada 13. septembrī spēkā stājās grozījumi Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm mēnešalgu un speciālo piemaksu noteikšanas kārtību un to apmēru."¹³ Valsts policija un Valsts robežsardze pašlaik strādā pie grozījumiem iekšējos noteikumos par prēmēšanas sistēmām.

¹³<https://likumi.lv/ta/id/335605-grozijumi-ministru-kabineta-2016-gada-13-decembra-noteikumos-nr-806-noteikumi-par-iekšlietu-ministrijas-sistemas-iestazu-un-ies> (pieejams tikai latviešu valodā).

78. Dažos konkrētākos grozītā likuma noteikumos ir paredzēts, ka, tā kā pamatalga tiks ievērojami palielināta, tiek samazināta kopējā prēmiju summa. Piemēram, prēmija par papildu darbu un prēmija par nozīmīgu ieguldījumu (tostarp prēmija par procesuālajām darbībām liela mēroga vai juridiski sarežģītās smagu vai ļoti smagu noziegumu lietās) nedrīkst pārsniegt 30% no mēnešalgas.
79. Tiek izveidota jauna piemaksa, lai motivētu izmeklētājus ar speciālajām dienesta pakāpēm veikt procesuālās darbības liela mēroga vai juridiski sarežģītās smagu vai ļoti smagu noziegumu lietās. Prēmija nedrīkst pārsniegt 30% no personas pamatalgas.
80. Amatspersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm saņems piemaksu 100% apmērā no noteiktās stundas tarifa likmes par darbu svētku dienās, kā arī paredzēta jauna piemaksa Valsts robežsardzes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, kas dienē tieši uz robežas, par robežkontroles mobilitātes uzlabošanu un stiprināšanu.
81. Šīs pārmaiņas ir augstākā politikas plānošanas līmenī, tāpēc ir nepieciešami jauni iekšējie noteikumi par Valsts policijas un Valsts robežsardzes atalgojuma un prēmēšanas sistēmu. Ir sākts darbs pie precīzu, pārredzamu un objektīvu kritēriju izstrādes prēmiju piešķiršanai, taču tas uz laiku tika apturēts, lai varētu saskaņot iekšējos noteikumus ar grozījumiem.
82. GRECO un Ministru kabineta noteikumos GRECO pieņem zināšanai grozījumu apstiprināšanu Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā un to, ka spēkā stājušies grozījumi Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par lekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm mēnešalgu un speciālo piemaksu noteikšanas kārtību un to apmēru. Viens no grozījumu mērķiem ir samazināt kopējo prēmiju summu un ievērojami palielināt pamatalgu. Tas ir apsveicams pasākums, jo novērtējuma ziņojumā (167. punkts) tika kritizētas zemas algas. Tomēr GRECO joprojām gaida papildu informāciju, lai varētu novērtēt, cik lielā mērā jaunās prēmijas tiek piešķirtas saskaņā ar objektīviem un caurskatāmiem kritērijiem. Vairāk informācijas ir nepieciešams arī par piemaksu piemērošanas konsekvenci un piemērotajiem kontroles un uzraudzības pasākumiem.
83. GRECO secina, ka xv rekomendācija joprojām ir īstenota daļēji.

xvi rekomendācija

84. *GRECO rekomendē pieņemt un īstenot trauksmes cēlēju aizsardzības pasākumus Valsts policijā un Valsts robežsardzē un integrēt trauksmes cēlēju aizsardzības moduljus esošajās un turpmākajās mācību programmās par godprātību, interešu konfliktiem un korupcijas novēršanu, kas paredzētas policijas un robežsardzes darbiniekiem.*
85. Atbilstības ziņojumā GRECO atgādina, ka šī rekomendācija tika īstenota daļēji. Tā atzinīgi novērtēja Trauksmes celšanas likuma pieņemšanu, kā arī Valsts robežsardzes iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidi. Vēl viens pozitīvs solis bija tas, ka gan Valsts robežsardze, gan Valsts policija pretkorupcijas un interešu konflikta novēršanas mācību programmās integrēja moduljus par trauksmes cēlēju aizsardzību. Iestādes tika aicinātas

turpināt reformu un pienācīgi ziņot par trauksmes cēlēju aizsardzības sistēmas un noteikumu izveidi Valsts policijā.

86. Latvijas iestādes tagad norāda, ka attiecībā uz Valsts policiju 2022. gada 18. martā stājās spēkā rīkojums Nr. 1371 "Par trauksmes celšanu Valsts policijā" stājās spēkā, nosakot kārtību, kādā tiek izskatīti trauksmes cēlēju ziņojumi, apstiprinot "Vadlīnijas par trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanu" un "Iekšējās trauksmes celšanas sistēmas aprakstu Valsts policijā". Pirmajos mēnešos pēc tā stāšanās spēkā Valsts policija kopumā saņēma 32 ziņojumus, no kuriem seši tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem, un viens ziņojums beidzās ar disciplinārsodu.
87. GRECO pieņem zināšanai un atzinīgi vērtē to, ka Valsts policija saskaņā ar rekomendāciju ir izveidojusi trauksmes cēlēju aizsardzības sistēmu un izstrādājusi noteikumus saskaņā ar jauno 2022. gada 18. marta rīkojumu Nr. 1371.
88. GRECO secina, ka xvi rekomendācija ir īstenota apmierinoši.

III. SECINĀJUMI

89. **Nemot vērā iepriekš minēto, GRECO secina, ka Latvija ir apmierinoši īstenojusi vai apmierinoši izpildījusi divpadsmit no septiņpadsmit piektās kārtas novērtējuma ziņojumā iekļautajām rekomendācijām.** Pārējās piecas rekomendācijas ir īstenotas daļēji.
90. Konkrētāk, i, ii, iii, iv, vi, vii, xii, xiv un xvi rekomendācijas ir īstenotas apmierinoši, xi, xiii un xvii rekomendācijas ir izpildītas apmierinoši, un v, viii, ix, x un xv rekomendācijas ir īstenotas daļēji.
91. Attiecībā uz augstākā līmeņa izpildfunkcijām ir novērotas vairākas pozitīvas tendences. Ir veikta sistemātiskāka ar godprātību saistīto risku analīze, kas ietver Ministru kabineta locekļus, citas politiskās amatpersonas un centrālās valdības padomniekus. Ir nodrošināta publiska piekļuve Ministru kabineta, tā komiteju sēžu un valsts sekretāru sanāksmju dalībnieku sarakstam. Visām centrālajā valdībā strādājošajām politiskajām amatpersonām (izņemot Ministru kabineta locekļus un parlamentāros sekretārus) tagad ir jāsaņem atļauja papildu darbu veikšanai. Tagad sistemātiski un savlaicīgi jāpublicē sabiedrības līdzdalības procedūru rezultāti. Visu valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarācijas saskaņā ar likumu ir pieejamas tiešsaistē. Konsultatīvajiem darbiniekiem ir ieviests pienākums ziņot par iespējamiem interešu konfliktiem. Notiek arī citas izmaiņas, piemēram, attiecībā uz atsevišķu standartu un rīcības principu ieviešanu Ministru kabineta locekļiem, politiskajām amatpersonām un konsultatīvajiem darbiniekiem. Ir jāvelta lielākas pūles, lai ieviestu pienākumu visiem PTEF ziņot par iespējamiem interešu konfliktiem, kā arī jārisina jautājums par to reģistrāciju un sankcijām. Tāpat jācenšas nodrošināt, lai Ministru kabineta locekļu un citu politisko amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarāciju patiesums tiktu sistemātiski un padziļināti pārbaudīts.
92. Attiecībā uz tiesībaizsardzības iestādēm, ir arī daži pozitīvi pavērsieni. Ir uzlabots Valsts robežsardzes Ētikas kodekss. Periodisku darba rezultātu pārskatu ietvaros ir ieviesti

objektīvi un caurskatāmi kritēriji, lai pārlicinātos par policijas un robežsardzes darbinieku godprātību un atbilstību piemērojamajiem ētikas kodeksiem. Valsts policija ir izstrādājusi trauksmes cēlēju aizsardzības sistēmu un noteikumus. Pašlaik tiek veikti grozījumi, kas paredz pašreizējās atalgojuma sistēmas reformu, lai *cita starpā* varētu izveidot līdzsvarotāku atalgojuma sistēmu. Valsts policijā ir stājies spēkā jauns rīkojums par trauksmes celšanu, kas nosaka kārtību, kādā Valsts policijā tiek izskatīti trauksmes cēlēju ziņojumi. Tomēr joprojām nav sniegtas īpašas vadlīnijas un apmācība par ētikas kodeksiem un to izpildes mehānismiem. Turpmāki centieni ir nepieciešami arī attiecībā uz citām rekomendācijām.

93. Saskaņā ar GRECO reglamenta 31. pārskatītā noteikuma 10. punktu, pieņemot šo otro atbilstības ziņojumu, attiecībā uz Latviju tiek izbeigta piektās kārtas atbilstības procedūra. Tomēr Latvijas iestādes var vēlēties informēt GRECO par jebkādam izmaiņām situācijā attiecībā uz v, viii, ix, x un xv rekomendāciju īstenošanu, kas joprojām nav pabeigta.
94. GRECO aicina Latvijas iestādes pēc iespējas ātrāk atļaut publicēt ziņojumu, tulkot to valsts valodā un publiskot tulkojumu.